

РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Розглядаються питання розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні, аналізуються основні тенденції, можливості та загрози розвитку, а також розглядаються пріоритетні напрями в сфері інвестиційно-інноваційної політики держави.

Ключові слова: інвестиційна та інноваційна діяльність в Україні, іноземні інвестиції, фінансові механізми підтримки державою.

Рассматриваются вопросы развития инвестиционной и инновационной деятельности в Украине, анализируются основные тенденции, возможности и угрозы развития, а также рассматриваются приоритетные направления в области инвестиционно-инновационной политики государства.

Ключевые слова: инвестиционная и инновационная деятельность в Украине, иностранные инвестиции, финансовые механизмы поддержки государства

Questions of development of investment and innovative activity in Ukraine are considered in article, the main tendencies, opportunities and development threats are analyzed, and also the priority directions in the field of investment and innovative policy of the state are considered.

Key words: investment and innovative activity in Ukraine, foreign investments, financial mechanisms of support of the state

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі розвитку економіки значна увага повинна приділяється підтримці інвестиційних інновацій. Тому що активізація інвестиційних процесів дає перспективу розвитку наукоємних галузей промисловості та структурної перебудови економіки. Оптимальним варіантом розвитку інвестиційної діяльності в Україні є проведення стимулюючої державної політики в цій сфері, а також відповідного законодавчого забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виділення невирішених питань. Проблемам управління інвестиційною та інноваційною діяльністю в сучасній теорії приділяється досить багато уваги, у тому числі питанням формування ефективного механізму управління залученням державних та іноземних інвестицій. Огляду цих питань присвячено наукові праці багатьох вітчизняних вчених, таких як: Драган І.В., Жовтенко О.О., Кабанов В.Г., Корнеєв В., Кравченко С.І., Кристенсен К.М., Крупка І.М., Паєнтко Т.В., Пономаренко О.О., Фенклін І.М., Худавердієва В.А. та інші. Актуальність удосконалення методів і механізмів керування і контролю інвестиційними і інноваційними процесами в світовій економіці розкрита в ряді робіт зарубіжних вчених і практиків, серед них Вебер, Р. Манн, Т. Дженсон, І. Шумпетер, Дж. Уотсон.

Кабанов В.Г., Корнеєв В. основну увагу приділяють впливу інвестицій у процесі глобалізації на стабільність світової фінансової системи [1]. Крупка І.М. активізує наукові розвідки з питань зовнішньополітичних та економічних пріоритетів на міжнародному фінансовому ринку. Паєнтко Т.В. досліджує рух інвестицій у посткризовий період [3]. Худавердієва В.А. розглядає проблеми інвестиційної діяльності, інвестиційного клімату та засобів активізації інвестиційних процесів [4]. Драган І.В. присвячує свої роботи дослідженню ролі інвестиційних джерел економічного зростання за умов глобалізації [2]. Таким чином, в сучасних умовах розвитку економіки проблеми інвестиційно-інноваційної діяльності є одними із найактуальніших.

Мета статті. Дослідити основні тенденції розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні, а також розробити шляхи її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Обґрунтування отриманих результатів. Інвестиції, як відомо, є одним з найбільш важливих показників життєдіяльності суспільства в цілому. Тому розгляд даного положення з погляду комплексності і системності дії його елементів у загальній структурі ринку є дуже важливим. Інвестиції й інновації дуже близькі сфері ринку, а отже, будь-яка інвестиційна тактика, яку переслідує фірма, буде безпосередньо направляти інноваційну діяльність даної організації в ту ж цільову сферу її життєдіяльності. Інвестиції й інновації – дві нерозривно пов'язані сфери економічної діяльності, які є найбільш вразливими при різких змінах економічної та політичної ситуації. Структурно-інноваційні перетворення економіки України жадають від підприємств активної інвестиційної й інноваційної діяльності, але це неможливо без розвитку державної політики у цій сфері. Проблема інвестицій й інновацій особливо актуальна для вітчизняних підприємств. Як свідчать результати аналізу, більшість господарюючих підприємств мають недолік оборотних коштів. Через це вони змушені використовувати прибуток та амортизаційні відрахування на поточні потреби, підриваючи тим самим свою стратегічну конкурентоспроможність [1].

Держава на сучасному етапі не має можливості повною мірою фінансувати фундаментальні наукові дослідження, що є першоджерелом інновацій. Виходом із існуючої ситуації може стати здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємствами. У ході здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності кошти вкладаються в оновлене устаткування, яке необхідно для виробництва нового продукту. Це дозволяє скоротити первісні вкладення в порівнянні з інноваційними проектами, але дістати додатковий прибуток за рахунок конкурентних переваг за рахунок удосконаленого товару. У силу зазначених особливостей інвестиційно-інноваційна діяльність, у порівнянні з інноваціями, є більше привабливою для зовнішніх інвесторів. Тому для України дуже важливим є залучення іноземних інвестицій [3].

Аналіз вітчизняного ринку інвестицій свідчить, що серед усіх галузей економіки можна виділити найбільш прибуткові сфери для інвестицій, якими цікавляться як зовнішні, так і вітчизняні інвестори. Пріоритетні напрями інвестування представлені в табл. 1.

Таблиця 1. Пріоритетні галузі для інвестування в Україні, 2011, %.

Питома вага пріоритетних галузей для інвестування						
Інші галузі переробної промисловості	Торгівля	Фінансова діяльність	Операції з нерухомим майном	Будівництво	Металургійне виробництво	Інше
14,2	10,5	33,1	11,6	6,1	12,3	18,3

За аналізований період приплив іноземного капіталу в економіку України мав позитивну динаміку, яка представлена в табл.2.

Таблиця 2. Динаміка обсягів іноземних інвестицій за 2007–2011 роки, млн. дол.

Обсяги іноземних інвестицій	2007	2008	2009	2010	2011
	29542,7	35616,4	40053,0	44806,0	49362,3

За останні 5 років середньорічні темпи приросту іноземного капіталу становили приблизно 25%. Разом з тим, високий ступінь корупції, непрозорість, складність і непередбачуваність оподаткування, недружній діловий і інвестиційний клімат значно знижували інтерес до України з боку іноземних інвесторів, задовольняючи інвестиційну потребу в інвестиційних ресурсах менше, ніж на 50%. У свою чергу фінансова криза, яка торкнулася всіх країн світу, для інвестиційного ринку України стала додатковим фактором втрат.

У 2011 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 51774,5 млн. дол. прямих інвестицій, що становить 23,0% надходжень 2009 року. З країн ЄС надійшло 41411,4 млн.дол. (79,9% загального обсягу), з країн СНД – 4039,5 млн.дол. (7,8%), з інших країн світу – 6323,6 млн.дол. (12,2%). У цілому приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країни, з урахуванням його переоцінки, утрат і курсової різниці, за 2011 рік склав 9309,3 млн.дол., що становить 111,1% рівня попереднього 2009 року.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, здійснених в Україну на 1 січня 2012 р., становить 44806,0 млн.дол., що на 10,2% більше обсягів інвестицій на початок 2012 р. та в розрахунку на одну особу становив 872,6 дол.

У 2011 р. , в порівнянні з 2009 р., зросли обсяги капіталу з Кіпру – на 2398,7 млн.дол., Російської Федерації – на 1556,0 млн.дол., Нідерландів – на 1485,9 млн.дол., Франції – на 1136,9 млн.дол. Зазначені країни забезпечили майже 74% приросту іноземного капіталу в Україні. Інвестиції надійшли зі 125 країн світу.

До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає понад 81% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 10044,9 млн.дол., Німеччина – 7083,3 млн.дол., Нідерланди – 4683,3 млн.дол., Російська Федерація – 3403,2 млн.дол., Австрія – 2731,4 млн.дол., Сполучене Королівство – 2287,1 млн.дол., Франція – 2368,1 млн.дол., Сполучені Штати Америки – 1043,1 млн.дол., Віргінські Острови Британські – 1607,0 млн.дол., Швеція – 1744,0 млн.дол. Схематично ці дані представлені в табл. 3.

Таблиця 3. Розподіл прямих інвестицій в Україну за основними країнами-інвесторами.

	2008		2009		2010		2011	
	млн.дол.	%	млн.дол.	%	млн.дол.	%	млн.дол.	%
Кіпр	5946,4	28,4	7646,2	30,57	9005,3	31,4	10044,9	30,8
Німеччина	5918,3	28,3	6393,0	25,56	6601,9	23,02	7083,0	21,7
Нідерланди	2508,8	11,99	3197,4	12,9	3954,5	13,79	4683,3	14,3
Росія	1462,4	6,9	1847,2	7,4	2566,4	8,95	3403,2	10,4
Австрія	2067,4	9,9	2443,8	9,7	2605,2	9,08	2731,4	8,3
Англія	1975,5	9,45	2249,8	8,99	2307,5	8,04	2368,1	7,3
Франція	1044,8	4,99	1231,2	4,9	1630,8	5,68	2368,1	7,3
Усього	20923,6	100,0	25008,6	100,0	23671,6	100,0	32601	100,0

Як свідчить світовий досвід, успішний розвиток економіки здійснюється за умови, коли держава проводить активну підтримку й стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності. Однак слід зазначити, що через недолік фінансових ресурсів сьогодні на макрорівні неможливо планувати розвиток технологій, формувати інноваційну політику й забезпечувати її виконання.

Концептуальною основою державної політики фінансового забезпечення інноваційного розвитку повинне стати створення спеціалізованих державних фінансових інститутів і їхня взаємодія з банківськими й небанківськими фінансовими інститутами [1].

Основними проблемами, що стримують розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності, є: непогодженість законодавчих актів, відсутність взаємозв'язку між грошово-кредитною, бюджетно-фінансовою політикою й політикою економічного росту, нерозв'язаність проблем технологічного обміну, відсутність тісних зв'язків між наукою й виробництвом, недосконалість системи права інтелектуальної власності. Для їхнього рішення важливим є створення ефективної системи стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності українських підприємств.

Для забезпечення розвитку інвестиційного ринку й інвестиційної сфери необхідно створити умови для ефективного функціонування інвестиційних фінансово-кредитних установ і інноваційних підприємств, забезпечити становлення й розвиток індустрії прямого інвестування й венчурного капіталу, створити умови для залучення інвестицій на міжнародних ринках капіталу, а також знаходження шляхів акумулювання коштів для інвестування усередині країни.

Цього можна досягти за рахунок вдосконалення законодавства, а також використання бюджетних та податкових методів (пільгові кредити та податкові пільги). Таких, як: застосування зниженої (10–12%) ставки податку на прибуток підприємств у частині прибутку, інвестованого у звітному періоді на придбання основних фондів груп 2 і 3 (устаткування, машини, вантажний транспорт, крім легкових автомобілів) і нематеріальних активів (прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, ноу-хау), які надалі повинні використовуватися в господарській діяльності не менше трьох років.

Надання спеціальних інвестиційних пільг у вигляді інвестиційно-інноваційного податкового кредиту, який буде надаватися з дотриманням певних вимог. Інвестиційно-інноваційний кредит буде надаватися для здійснення зареєстрованих інвестиційних (інноваційних) проектів. При цьому платник податку повинен вести окремий облік результатів фінансово-господарської діяльності в рамках реалізації кожного зареєстрованого інвестиційного проекту [2].

Висновки. Оптимальним варіантом розвитку й активізації інвестиційної діяльності в Україні є проведення активної державної політики в цій сфері. Зараз для України важливою є розробка системи державних, регіональних і галузевих інвестиційно-інноваційних програм, спрямованих на збільшення внутрішніх та іноземних інвестицій за рахунок кредитних та податкових пільг.

Залучення іноземних інвестицій має особливі переваги для економіки країни, що відповідає наступним державним інтересам. Вони виступають як додаткове джерело накопичення, що, у свою чергу, істотно збільшує інвестиційні ресурси для відновлення і розширення інноваційної діяльності, реалізації інвестиційних проектів і програм, що забезпечує інноваційний розвиток економіки. Прямі іноземні інвестиції несуть із собою сучасні інноваційні технології, які забезпечують випуск конкурентоспроможної продукції. Іноземні інвестиції привносять досвід вітчизняній економіці щодо функціонування світової ринкової економіки. Іноземні інвестиції прискорюють процес входження вітчизняної економіки у світове господарство.

Зростання іноземних інвестицій є прогресивною тенденцією глобалізаційного характеру, як необхідна умова активізації інноваційної діяльності.

На даному етапі основною метою є збереження, а потім підсилення інвестиційно-інноваційного потенціалу найбільш перспективних галузей господарського комплексу та забезпечення стійкості загальнодержавного розвитку.

Література

1. Азаров Н.Я., Ярошенко Ф.А., Бушуев С.Д. Инновационные механизмы управления программами развития: Монография / Н.Я. Азаров, Ф.А. Ярошенко, С.Д. Бушуев. – К.: «Саммит-книга», 2011. – 528 с.
2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
3. Драган І.В. Гарантування національних інтересів у процесі залучення іноземних інвестицій в умовах глобалізації / І.В. Драган // Економіка та держава. – 2010. – № 1. – С.16–18.
4. Жовтенко О.О., Фенклін І.М. Міжнародний досвід розвитку інвестиційної діяльності. – К.: Громада, 2009. – 362 с.
5. Кабанов В.Г. Активізація фінансових інвестицій як складова стратегії стабілізації та зростання економіки / В.Г. Кабанов // Фінанси України. – 2010. – №5. – С. 39–47.
6. Кравченко М.І., Орловський А.І. Системи регулювання інноваційної діяльності в Україні // Інвестгазета. – 2010. – №7. – С.12–15.
7. Літан Н.К. Прямі іноземні інвестиції та глобалізація / Н.К. Літан // Аспекти прогнозування економіки. – 2012. – С. 398–406.
8. Паєнтко Т.В. Рух інвестицій в посткризовий період: інституціональний аспект / Паєнтко Т.В. // Економіка та держава. – 2010. – №3. – С.23–24.
9. Пономаренко О.О., Агапов О.Д. Пріоритетні напрямки розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності. – К.: Інкотермс, 2009. – 274 с.
10. Товт Т.Й. Особливості фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні / Т.Й. Товт // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №3. – С.102–108.
11. Фінансово-економічні механізми інноваційно-інвестиційного розвитку України: Колективна наукова монографія / О.А. Кириченко, С.А. Єрохін та ін.; Під наук. ред. д.е.н., проф. О.А. Кириченко. – К.: Національна академія управління, 2008. – 252 с.
12. Хайтова Т.А. Економічні наслідки впровадження Податкового кодексу / Т.А.Хайтова // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012. – №2(61). – С.4–9.
13. Худавердієва В.А. Стратегія залучення іноземних інвестицій у економіку України / В.А. Худавердієва // Фінанси України. – 2010. – №6. – С. 62–71.